

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση (16. Mahāniddesa-
aṭṭhakathā)

8. Σχόλια για την επεξήγηση της ομιλίας στον Πασούρα
(8. Pasūrasuttaniddesavajhanā)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση

8. Pasūrasuttaniddesavaṇṇanā

59. Aṭṭhame pasūrasuttaniddese paṭhamagāthāya tāva saṅkhepo - ime diṭṭhigatikā attano diṭṭhiṃ sandhāya “idheva suddhī”ti vadanti. Aññesu pana dhammesu visuddhiṃ nāhu, evaṃ yaṃ attano satthārādiṃ nissitā, tattheva “esa vādo subho”ti evaṃ subhavādā hutvā puthū samaṇabrāhmaṇā “sassato loko”tiādīsu paccekasaccesu nivīṭṭhā.

Sabbe paravāde khipantīti sabbā paraladdhiyo chaḍḍenti. Ukkhipantīti dūrato khipanti. Parikkhipantīti samantato khipanti. Subhavādāti niddesassa uddesapadaṃ. Sobhanavādāti “etaṃ sundara”nti kathentā. Paṇḍitavādāti “paṇḍitā maya”nti evaṃ kathentā. Thiravādāti “niddosavādaṃ vadāmā”ti kathentā. Nāyavādāti “yuttavādaṃ vadāmā”ti kathentā. Hetuvādāti “kāraṇasahitaṃ vadāmā”ti kathentā. Lakkhaṇavādāti “sallakkhetabbaṃ vadāmā”ti vadantā. Kāraṇavādāti “udāharaṇayuttavādaṃ vadāmā”ti kathentā. Ṭhānavādāti “pakkamituṃ asakkuṇeyyavādaṃ vadāmā”ti vadantā.

Nivīṭṭhāti antopaviṭṭhā. Patiṭṭhitāti tattheva ṭhitā.

60. Evaṃ nivīṭṭhā ca “te vādakāmā”ti dutiyagāthā. Tattha bālaṃ dahantī mithu aññamaññanti “ayaṃ bālo, ayaṃ bālo”ti evaṃ dvepi janā aññamaññaṃ bālaṃ dahanti, bālato passanti. Vadanti te aññasitā kathojjanti te aññamaññasatthārādinissitā kalahaṃ vadanti. Pasaṃsakāmā kusalāvadānāti pasaṃsatthikā ubhopi “mayaṃ kusalāvadānā paṇḍitavādā”ti evaṃ saññino hutvā.

Vādatthikāti vādēna atthikā. Vādādhippāyāti vādajjhāsayā. Vādapurekkhārāti vādameva purato katvā caramānā. Vādapariyesanaṃ carantāti vādameva gavesanaṃ caramānā. Vigayhāti pavisitvā. Ogayhāti otaritvā. Ajjhogāhetvāti nimujjitvā. Pavisitvāti antokatvā.

Anojavantīti nihīnaojavatī, tejavirahitāti attho. Sā kathāti esā vācā. Kathojjaṃ vadantīti nittejaṃ bhaṇanti. Evaṃ vadānesu ca tesu eko niyamato eva.

61. Yutto kathāyanti gāthā. Tattha yutto kathāyanti vādakathāya ussukko. Pasaṃsamicchaṃ vinighāti hotīti attano pasaṃsaṃ icchanto “kathaṃ nu kho niggahessāmī”tiādinā nayena pubbeva vādā kathaṃkathī vinighatī hoti. Apāhatasminti pañhavīmaṃsakehi “atthāpagataṃ te bhaṇitaṃ, byañjanāpagataṃ te bhaṇita”ntiādinā nayena apaharite vāde. Nindāya so kuppātīti evaṃ apāhatasmiñca vāde uppannāya nindāya so kuppāti. Randhamesīti yassa randhameva gavesanto.

Thomananti vaṇṇabhaṇanaṃ. Kittinti pākāṭakaraṇaṃ. Vaṇṇahāriyanti guṇavaḍḍhanaṃ. Pubbeva sallāpāti sallāpato puretameva. “Kathamidaṃ kathamida”nti kathaṃkathā assa atthīti kathaṃkathī. Jayo nu kho meti mama jayo. Kathaṃ niggahanti kena pakārena niggaṇhanaṃ. Paṭikammaṃ karissāmīti mama laddhiṃ parisuddhiṃ karissāmi. Visesanti atirekaṃ. Paṭivisesanti punappunaṃ

visesaṃ. Āveṭhiyaṃ karissāmīti pariveṭhanaṃ karissāmi. Nibbeṭhiyanti mama nibbeṭhanaṃ mocanaṃ nikkhamanaṃ. Chedanti vādachindanaṃ. Maṇḍalanti vādasāṅghātaṃ. Pārisajjāti paricārikā. Pāsārikāti kāraṇitā. Apaharantīti paṭibāhanti.

Atthāpagatanti atthato apagataṃ, attho natthīti. Atthato apaharantīti atthamhā paṭibāhanti. Attho te dunnitoti tava attho na sammā upanīto. Byañjanaṃ te duropitanti tava byañjanaṃ duppatitṭhāpitaṃ. Niggaho te akatoti tayā niggaho na kato. Paṭikammaṃ te dukkaṭanti tayā attano laddhipatitṭhāpanaṃ duṭṭhu kataṃ. Visamakathaṃ dukkathitanti na sammā kathitaṃ. Dubbhaṇitanti bhaṇantenapi duṭṭhu bhaṇitaṃ. Dullapitanti na sammā vissajjitaṃ. Duruttanti aññathā bhaṇitaṃ. Dubbhāsitanti virūpaṃ bhāsitaṃ.

Nindāyāti garahaṇena. Garahāyāti dosakathanena. Akittiyāti aguṇakathanena. Avaṇṇahārikāyāti aguṇavaḍḍhanena.

Kuppatīti pakatibhāvaṃ jahetvā calati. Byāpajjatīti dosavasena pūtibhāvaṃ āpajjati. Patitṭhiyātīti kodhavasena gaṇabhāvaṃ gacchati. Kopañcāti kupitabhāvaṃ. Dosañcāti dūsaṇaṃ. Apaccayañcāti atuṭṭhākāraṇa. Pātukarotīti pākaṭaṃ karoti. Randhamesīti antaragavesī. Virandhamesīti chiddagavesī. Aparaddhamesīti guṇaṃ apānetvā dosameva gavesī. Khalitamesīti pakkhalanagavesī. Gaḷitamesīti patanagavesī. “Ghaṭṭitamesī”tipi pāṭho, tassa pīḷanagavesīti attho. Vivaramesīti dosagavesī.

62. Na kevalañca so kuppati, apica kho pana “yamassa vāda”nti gāthā. Tattha parihīnamāhu, apāhatanti atthabyañjanādito apāhataṃ parihīnaṃ vadanti. Paridevatīti tatonimittaṃ so “aññaṃ mayā āvajjita”ntiādīhi vippalapati. Socatīti “tassa jayo”tiādīni ārabba socati. “Upaccagā ma”nti anutthunātīti “so maṃ vādena vādaṃ atikkanto”tiādīnā nayena suṭṭhutam vippalapati.

Parihāpitanti na vaḍḍhitaṃ. Aññaṃ mayā āvajjitanti aññaṃ kāraṇaṃ mayā avanamitaṃ. Cintitanti vīmaṃsitaṃ. Mahāpakkhoti mahanto ñātipakkho etassāti mahāpakkho. Mahāparisoti mahāparicārikapariso. Mahāparivāroti mahādāsādāsi parivāro. Parisā cāyaṃ vaggāti ayañca parisā vaggā, na ekā. Puna bhañjissāmīti puna bhindissāmi.

63. Ete vivādā samaṇesūti ettha pana samaṇā vuccanti bāhiraparibbājakā. Etesu ugghātinighāti hotīti etesu vādesu jayaparājayādivasena cittauggghātanighātaṃ vā pāpuṇanto ugghāti ca nighāti ca hoti. Virame kathojjanti pajaheyya kalahaṃ. Na haññadatthatthi pasaṃsalābhāti na hi ettha pasaṃsalābhato añño attho atthi. Uttāno vāti na gambhīroti attho “pañcime kāmaguṇā”tiādīsu viya.

Gambhīro vāti duppaveso appatitṭho paṭiccasamuppādo viya. Gūḷho vāti paṭicchanho hutvā ṭhito “abhirama nanda ahaṃ te pāṭibhogo”tiādīsu viya. Paṭicchanho vāti apākaṭo “mātaraṃ pitaraṃ hantvā”tiādīsu viya. Neyyo vāti nīharitvā kathetabbo “asaddho akataññū cā”tiādīsu viya. Nīto vāti pāḷiyā ṭhitaniyāmena kathetabbo “cattārome, bhikkhave, ariyavaṃsā”tiādīsu viya. Anavajjo vāti niddosattho “kusalā dhammā”tiādīsu viya. Nikkilesa vāti kilesavirahito vipassanā viya. Vodāno vāti parisuddho lokuttaraṃ viya. Paramattho vāti uttamattho uttamatthabhūto attho khandhadhātuāyatananibbānāni viya.

64. Chaṭṭhagāthāyattho - yasmā ca na haññadatthatthi pasaṃsalābhā, tasmā paramaṃ lābhaṃ labhantopi “sundaro aya”nti tattha diṭṭhiyā pasaṃsito vā pana hotīti taṃ vādaṃ parisāya majjhe dīpetvā tato so tena jayatthena tuṭṭhiṃ vā

dantavidamsakam vā āpajjanto hassati, mānena ca unnamati. Kiṃ kāraṇaṃ? Yasmā taṃ jayatthaṃ pappuyya yathāmano jāto.

Thambhayitvāti pūretvā. Brūhayitvāti vaḍḍhetvā. Imissā gāthāya niddeso uttānattho.

65. Evaṃ unnamato ca “yā unnatī”ti gāthā. Tattha mānātimānaṃ vadate panesoti eso pana taṃ unnatiṃ “vighātabhūmī”ti abujjhamāno mānañca atimānañca vadati. Evaṃ imissāpi gāthāya niddeso uttānattho.

66. Evaṃ vāde dosaṃ dassetvā idāni tassa vādaṃ asampaṭicchanto “sūro”ti gāthamāha. Tattha rājakhādāyāti rājakhādanīyena, bhattavetanenāti vuttaṃ hoti. Abhigajjameti paṭisūramicchanti yathā so paṭisūraṃ icchanto abhigajjanto eti, evaṃ diṭṭhigatiko diṭṭhigatikanti dasseti. Yeneva so tena palehīti yena so tuyhaṃ paṭisūro, tena gaccha. Pubbeva natthi yadidaṃ yudhāyāti yaṃ pana kilesajātaṃ yuddhāya siyā, taṃ idha pubbeva natthi, bodhimūleyevassa pahīnanti dasseti.

Sūroti niddesassa uddesapadaṃ. Suṭṭhu uro sūro, vissatṭhauro ninnauroti attho. Vīroti parakkamavanto. Vikkantoti saṅgāmaṃ pavisanto. Abhīrūtiādayo vuttanayā eva. Puṭṭhoti niddesassa uddesapadaṃ. Positoti thūlakato. Āpāditoti upaḍḍhabalito paṭipādito. Vaḍḍhitoti tato tato bhāvito.

Gajjantoti abyattasarena gajjanto. Uggajjantoti ukkuṭṭhiṃ karonto. Abhigajjantoti sīhanādaṃ karonto. Etīti āgacchati. Upetīti tato samīpaṃ gacchati. Upagacchatīti tato samīpaṃ gantvā na nivattati. Paṭisūranti nibbhayaṃ. Paṭipurisanti sattupurisam. Paṭisattunti sattu hutvā abhimukhe ṭhitaṃ. Paṭimallanti paṭisedhaṃ hutvā yujjhantaṃ. Icchantoti ākaṅkhamāno.

Palehīti gaccha. Vajāti mā tiṭṭha. Gacchāti samīpaṃ upasaṅkama. Abhikkamāti parakkamaṃ karohi.

Bodhiyā mūleti mahābodhirukkhassa samīpe. Ye paṭisenikarā kilesāti ye kilesā paṭipakkhakarā. Paṭilomakarāti paṭāṇīkarā. Paṭikaṇṭhakakarāti vinivijjhanakarā. Paṭipakkhakarāti sattukarā.

67. Ito paraṃ sesagāthā pākaṭasambandhā eva. Tattha vivādayantīti vivadanti. Paṭisenikattāti paṭilomakārakā. “Na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsī”tiādinā nayena viruddhavacanaṃ vivādo.

Sahitaṃ meti mama vacanaṃ atthasaṃhitaṃ. Asahitaṃ teti tava vacanaṃ anathasaṃhitaṃ. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattanti yaṃ taṃ adhiciṇṇaṃ cirakālasevanavasena paguṇaṃ, taṃ mama vādaṃ āgamma nivattaṃ. Āropito te vādoti tuyhaṃ upari mayā doso āropito. Cara vādappamokkhāyāti bhattapuṭaṃ ādāya taṃ taṃ upasaṅkamtivā vādā pamokkhatthāya uttaraṃ pariyesamāno vicara. Nibbeṭhehi vāti atha vā mayā āropitadosato attānaṃ mocehi. Sace pahosīti sace sakkosi.

Āveṭhiyāya āveṭhiyanti āveṭhetvā nivattanena nivattanaṃ. Nibbeṭhiyāya nibbeṭhiyanti dosato mocanena mocanaṃ. Chedena chedanti evamādi heṭṭhā vuttanayattā yathāyogaṃ yojetabbaṃ.

68. Visenikatvāti kilesasenaṃ vināsetvā. Kiṃ labhethāti paṭimallaṃ kiṃ labhissasi. Pasūrāti taṃ paribbājakaṃ ālapati. Yesīdha natthīti yesaṃ idha natthi. Imāyapi gāthāya niddeso uttānatthoyeva.

69. Pavitakkanti “jāyo nu kho me bhavissatī”tiādini vitakkento. Dhonena yugaṃ samāgamāti dhutakilesena buddhena saddhiṃ yugaggāhaṃ samāpanno. Na hi tvam sakkhasi sampayātaveti kotthuādayo viya sīhādīhi dhonena saha yugaṃ gahetvā ekapadampi sampayātum yugaggāhameva vā sampādetum na sakkhissasīti.

Manoti niddesassa uddesapadaṃ. Cittanti cittatāya cittaṃ. “Ārammaṇaṃ minamānaṃ jānāti”ti mano. Mānasanti mano eva. “Antalikkhacaro pāso, yvāyaṃ carati mānaso”ti hi ettha pana sampayuttakadhammo mānasoti vutto.

“Kathañhi bhagavā tuyhaṃ, sāvako sāsane rato;
Appattamānaso sekkho, kālaṃkayirā janēsutā”ti. -

Ettha arahattaṃ mānasanti vuttaṃ. Idha pana manova mānasaṃ, byañjanavasena hetuṃ padaṃ vaḍḍhitaṃ.

Hadayanti cittaṃ. “Cittaṃ vā te khipissāmi, hadayaṃ vā te phālessāmi”ti ettha uro hadayanti vuttaṃ. “Hadayā hadayaṃ maññe aññāya tacchatī”ti ettha cittaṃ. “Vakkaṃ hadaya”nti ettha hadayavatthu. Idha pana cittameva abbhantaraṭṭhena “hadaya”nti vuttaṃ. Tameva parisuddhaṭṭhena paṇḍaraṃ, bhavaṅgaṃ sandhāyetaṃ vuttaṃ. Yathāha “pabhassaramidaṃ, bhikkhave, cittaṃ, tañca kho āgantukehi upakkilesehi upakkiliṭṭha”nti. Tato nikkhantattā pana akusalampi gaṅgāya nikkhantā nadī gaṅgā viya godhāvarito nikkhantā godhāvāri viya ca “paṇḍara”ntveva vuttaṃ.

Mano manāyatananti idha pana manogahaṇaṃ manasseva āyatanabhāvadīpanatthaṃ. Tenetaṃ dīpeti “nayaidaṃ devāyatanam viya manassa āyatanattā manāyatanaṃ, atha kho mano eva āyatanam manāyatana”nti. Tattha nivāsaṭṭhānaṭṭhena ākaraṭṭhena samosaraṇaṭṭhānaṭṭhena sañjātidesaṭṭhena kāraṇaṭṭhena ca āyatanam veditabbaṃ. Tathā hi loke “issarāyatanam vāsudevāyatana”ntiādīsu nivāsaṭṭhānam āyatananti vuccati. “Suvaṇṇāyatanam rajatāyatana”ntiādīsu ākaro. Sāsane pana “manorame āyatane, sevanti naṃ vihaṅgamā”tiādīsu samosaraṇaṭṭhānam. “Dakkhiṇāpatho gunnaṃ āyatana”ntiādīsu sañjātideso. “Tatra tatveva sakkhibhabbatam pāpuṇāti sati satiāyatane”tiādīsu kāraṇam. Idha pana sañjātidesaṭṭhena samosaraṇaṭṭhānaṭṭhena kāraṇaṭṭhenāti tidhāpi vaṭṭati.

Phassādayo hi dhammā ettha sañjāyanti sañjātidesaṭṭhenapi etaṃ āyatanam. Bahiddhā rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbā ārammaṇabhāvenettha osaranti samosaraṇaṭṭhānaṭṭhenapi āyatanam. Phassādīnam pana saha-jātādīpaccayaṭṭhena kāraṇattā kāraṇaṭṭhenapi āyatananti veditabbaṃ. Manindriyam vuttatthameva.

Vijānātīti viññāṇam. Viññāṇameva khandho viññāṇakkhandho. Tassa rāsiādivasena attho veditabbo. “Mahāudakakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchatī”ti ettha hi rāsaṭṭhena khandho vutto. “Sīlakkhandho samādhikkhandho”tiādīsu guṇaṭṭhena. “Addasa kho bhagavā mahantaṃ dārukkhandha”nti ettha paṇṇattimattaṭṭhena. Idha pana rūḷhito khandho vutto. Rāsaṭṭhena hi viññāṇakkhandhassa ekadeso ekaṃ viññāṇam. Tasmā yathā rukkhassa ekadesaṃ chindanto rukkhaṃ chindatīti vuccati, evameva viññāṇakkhandhassa ekadesabhūtaṃ ekampi viññāṇam rūḷhito viññāṇakkhandhoti vuttaṃ.

Tajjā manoviññāṇadhātūti tesam phassādīnaṃ dhammānaṃ anucchavikā
manoviññāṇadhātu. Imasmiñhi pade ekameva cittaṃ minanaṭṭhena mano,
vijānanaṭṭhena viññāṇaṃ, sabhāvaṭṭhena nissattaṭṭhena vā dhātūti tīhi nāmehi
vuttaṃ.

Saddhiṃ yugaṃ samāgamanti ekappahārena saddhiṃ. Sammāgantvāti pāpuṇitvā.
Yugaggāhaṃ gaṇhitvāti yugapaṭibhāgaṃ gahetvā. Sākacchetunti saddhiṃ kathetuṃ.
Sallapitunti allāpasallāpaṃ kātuṃ. Sākacchaṃ samāpajjitunti saddhiṃ kathaṇaṃ
paṭipajjituṃ. Na paṭibalabhāve kāraṇaṃ dassetuṃ “taṃ kissahetu, pasūro
paribbājako hīno”tiādimāha. So hi bhagavā aggo cāti asadisadānaaggattā
asamānapaññattā aggo ca. Setṭho cāti sabbaguṇehi appaṭisamaṭṭhena setṭho ca.
Mokkho cāti savāsanehi kilesehi muttattā mokkho ca. Uttamo cāti attano
uttaritaravirahitattā uttamo ca. Pavaro cāti sabbalokena abhipatthanīyattā pavaro ca.
Mattenā mātaṅgenāti pabhinnamadena hatthinā.

Kotthukoti jiraṇasiṅgālo. Sīhena migaraññā saddhinti kesarasīhena migarājena saha.
Taruṇakoti chāpako. Dhenupakoti khīrapako. Usabhenāti maṅgalasammattena
usabhena. Calakakunā saddhinti calamānakakunā saddhiṃ. Dhaṅkoti kāko. Garuḷena
venateyyena saddhinti ettha garuḷenāti jātivasena nāmaṃ. Venateyyenāti
gottavasena. Caṇḍālōti chavacaṇḍālo. Raññā cakkavattināti cātuddīpikacakkavattinā.
Paṃsupisācakoti kacavarachaḍḍanaṭṭhāne nibbattako yakkho. Indena devaraññā
saddhinti sakkena devarājena saha. So hi bhagavā mahāpaññotiādīni chappadāni
heṭṭhā vitthāritāni. Tattha paññāpabhedakusaloti attano anantavikappe paññābhede
cheko. Pabhinnañānoti anantappabhedapattañāṇo. Etena paññāpabhedakusalattepi
sati tāsāṃ paññānaṃ anantabhedattaṃ dasseti. Adhigatapaṭisambhidoti
paṭiladdhaaggacatupaṭisambhidañāṇo. Catuvesārajjappattoti cattāri
visāradabhāvasaṅkhātāni ñāṇāni patto. Yathāha -

“Sammāsambuddhassa te paṭijānato ‘ime dhammā anabhisambuddhā’ti, tatra
vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā
lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ, bhikkhave, na
samanupassāmi, etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto
khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

“Khīṇāsavassa te paṭijānato ‘ime āsavā aparikkhīṇā’ti...pe... ‘ye kho pana te
antarāyikā dhammā vuttā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā’ti...pe... yassa kho
pana te atthāya dhammo desito, so na niyyāti takkarassa sammā
dukkhakkhayāyāti, tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā
brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ,
bhikkhave, na samanupassāmi, etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ
asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi”ti.

Dasabalabaladhārīti dasa balāni etesanti dasabalā, dasabalānaṃ balāni
dasabalabalāni, tāni dasabalabalāni dhārayatīti dasabalabaladhārī,
dasabalaññābaladhārīti attho. Etehi tīhi vacanehi anantappabhedānaṃ neyyānaṃ
pabhedamukhamattaṃ dassitaṃ. Soyeva paññāpayogavasena
abhimaṅgalasammataṭṭhena purisāsabho. Asantāsaṭṭhena purisasīho. Mahantaṭṭhena
purisanāgo. Pajānanaṭṭhena purisajāṇho. Lokakiccadhuravahanaṭṭhena
purisadhorayho.

Atha tejādikaṃ anantañāṇato laddhaṃ guṇavisesaṃ dassetukāmo tesāṃ tejādīnaṃ anantañāṇamūlabhāvaṃ dassento “anantañāṇo”ti vatvā “anantatejo”tiādimāha. Tattha anantañāṇoti gaṇanavasena ca pabhāvavasena ca antavirahitañāṇo. Anantatejoti veneyyasantāne mohatamavidhamanena anantañāṇatejo. Anantayasoti paññāguṇeheva lokattayavittatānantakittighoso. Aḍḍhoti paññādhanasamiddhiyā samiddho. Mahaddhanoti paññādhanavaḍḍhattepi pabhāvamahattena mahantaṃ pavattapaññādhanamassāti mahaddhano. “Mahādhano”ti vā pāṭho. Dhanavāti pasamsitabbapaññādhanavattā niccayuttapaññādhanavattā atisayabhāvena paññādhanavattā dhanavā. Etesupi hi tīsu atthesu idaṃ vacanaṃ saddavidū icchanti.

Evam paññāguṇena bhagavato attasampattisiddhiṃ dassetvā puna paññāguṇeneva lokahitasampattisiddhiṃ dassento “netā”tiādimāha. Tattha veneyye saṃsārasaṅkhātabhayaṭṭhānato nibbānasāṅkhātaṃ khemaṭṭhānaṃ netā. Tattha nayanakāle eva saṃvaravinayapahānavinayavasena veneyye vinetā. Dhammadesanākāle eva saṃsayacchedanena anunetā. Saṃsayam chinditvā saññāpetabbaṃ atthaṃ paññāpetā. Tathā paññāpitānaṃ nicchayakaraṇena nijjhāpetā. Tathā nijjhāpitassa atthassa paṭipattipayojanavasena pekkhetā. Tathāpaṭipanne paṭipattibalena pasādetā. So hi bhagavāti ettha hi-kāro anantaraṃ vuttassa atthassa kāraṇopadese nipāto.

Anuppannassa maggassa uppādetāti sakasantāne nauppannapubbassa chaasādhāraṇañāṇahetubhūtaṃ ariyamaggassa bodhimūle lokahitatthaṃ sakasantāne uppādetā. Asañjātassa maggassa sañjanetāti veneyyasantāne asañjātapubbassa sāvakaṃpāramiññāṇahetubhūtaṃ ariyamaggassa dhammacakkappavattanato pabhūti yāvajjakālā veneyyasantāne sañjanetā. Sāvakaveneyyānampi hi santāne bhagavatā vuttavacaneneva ariyamaggassa sañjananato bhagavā sañjanetā nāma hoti. Anakkhātassa maggassa akkhātāti aṭṭhadhammasamannāgatānaṃ buddhabhāvāya kathābhinihārānaṃ bodhisattānaṃ buddhabhāvāya byākaraṇaṃ datvā anakkhātāpubbassa pāramitāmaggassa “buddho bhavissatī”ti byākaraṇamatteneva bodhimūle uppajjitabbassa ariyamaggassa akkhātā. Ayaṃ nayo paccekabodhisattabyākaraṇepi labbhatiyeva. Maggaññūti paccavekkhaṇāvasena attano uppāditassa ariyamaggassa ñātā. Maggavidūti veneyyasantāne janetabbassa ariyamaggassa kusalo. Maggakovidoti bodhisattānaṃ akkhātābbamagge vicakkaṇo. Atha vā abhisambodhipaṭipatti maggaññū, paccekabodhipaṭipatti maggavidū, sāvakabodhipaṭipatti maggakovidō. Atha vā -

“Etena maggena tariṃsu pubbe,
Tarissanti ye ca taranti ogha”nti. -

Vacanato yathāyogaṃ atītānāgatapaccuppannabuddhapaccekabuddhasāvakānaṃ maggavasena ca suññatānimittaappaṇihitamaggavasena ca ugghaṭitaññūvipaṇcitanñūneyyapuggalānaṃ maggavasena ca yathākkamenettha yojanaṃ karonti. Maggānugā ca panassāti bhagavato gatamaggānugāmino hutvā. Ettha ca-saddo hetuatthe nipāto, etena ca bhagavatā magguppādanādiguṇādhigamāya hetu vutto hoti. Pana-saddo katatthe nipāto, tena bhagavatā katamaggakaraṇaṃ vuttaṃ hoti. Pacchā samannāgatāti paṭhamam gatassa bhagavato pacchā sīlādiguṇena samannāgatā. Iti thero “anuppannassa

maggassa uppādetā”tiādīhi yasmā sabbepi bhagavato sīlādayo guṇā
arahattamaggameva nissāya āgatā, tasmā arahattamaggameva nissāya guṇaṃ
kathesi.

Jānaṃ jānātīti jānitabbaṃ jānāti, sabbaññutāya yaṃkiñci paññāya jānitabbaṃ nāma
atthi, taṃ sabbaṃ pañcaneyyapathabhūtaṃ paññāya jānātīti attho. Passaṃ passatīti
passitabbaṃ passati, sabbadassāvitāya taṃyeva neyyapathaṃ cakkhunā diṭṭhaṃ
viya karonto paññācakkhunā passatīti attho. Yathā vā ekacco viparītaṃ gaṇhanto
jānantopi na jānāti, passantopi na passati, na evaṃ bhagavā. Bhagavā pana
yathāsabhāvaṃ gaṇhanto jānanto jānātiyeva, passanto passatiyeva. Svāyaṃ nayana
pariṇāyakaṭṭhena cakkhubhūto. Veditatādiatthena ñāṇabhūto. Aviparītasabhāvaṭṭhena
vā pariyattidhammapavattanato hadayena cintetvā vācāya nicchāritadhammamayoti
vā dhammabhūto. Setṭhaṭṭhena brahmabhūto. Atha vā cakkhu viya bhūtoti
cakkhubhūto. Ñāṇaṃ viya bhūtoti ñāṇabhūto. Aviparītadhammo viya bhūtoti
dhammabhūto. Brahmā viya bhūtoti brahmabhūto. Yvāyaṃ dhammassa vacanato
vattanato vā vattā. Nānappakārehi vacanato vattanato vā pavattā. Atthaṃ nīharitvā
dassanato atthassa ninnetā. Amatādhiḡamāya paṭipattidesanato, amatappakāsanāya
vā dhammadesanāya amatassa adhiḡamāpanato amatassa dātā. Lokuttarassa
dhammassa uppāditattā veneyyānurūpena yathāsukhaṃ lokuttaradhammassa
dānena ca dhammesu issaroti dhammassāmī. Tathāgatapadaṃ heṭṭhā vuttatthaṃ.

Idāni “jānaṃ jānātī”tiādīhi vuttaguṇaṃ sabbaññutāya visesetvā dassetukāmo
sabbaññutaṃ sādheṇto “natthī”tiādimāha. Evaṃbhūtassa hi tassa bhagavato
pāramitāpuññaphalappabhāvanipphannaṃ arahattamaggañāṇena sabbadhammesu
savāsanassa sammohassa vihatattā asammohato sabbadhammānaṃ ñātattā
aññātaṃ nāma natthi. Tatheva ca sabbadhammānaṃ cakkhunā viya ñāṇacakkhunā
diṭṭhattā adiṭṭhaṃ nāma natthi. Ñāṇena pattattā aviditaṃ nāma natthi.
Asammohasacchikiriyāya sacchikatattā asacchikataṃ nāma natthi.
Asammohapaññāya phuṭṭhattā paññāya aphasitaṃ nāma natthi.

Paccuppannanti paccuppannaṃ kālaṃ vā dhammaṃ vā. Upādāyāti ādāya,
antokatvāti attho. Upādāyavacaneneva kālavinimuttaṃ nibbānampi gahitameva hoti.
“Atītā”divacanāni ca “natthī”tiādivacaneneva ghaṭiyanti, “sabbe”tiādivacanena vā.
Sabbe dhammāti sabbasaṅkhatāsaṅkhatadhammapariyādānaṃ. Sabbākārenāti
sabbadhammesu ekekasēva dhammassa aniccākārādisabbākārapariyādānaṃ.
Ñāṇamukheti ñāṇābhimukhe. Āpāthaṃ āgacchantīti osaraṇaṃ upenti. Jānitabbanti
padaṃ neyyanti padassa atthavivaraṇatthaṃ vuttaṃ.

Attattho vātiādīsu vā-saddo samuccayattho. Attatthoti attano attho. Paratthoti
paresaṃ tiṇṇaṃ lokānaṃ attho. Ubhayatthoti attano ca paresaṅcāti sakiṃyeva
ubhinnaṃ attho. Diṭṭhadhammikoti diṭṭhadhamme niyutto, diṭṭhadhammappayojano
vā attho. Samparāye niyutto, samparāyappayojano vā samparāyiko. Uttānotiādīsu
vohāravasena vattabbo sukhapatiṭṭhattā uttāno. Vohāraṃ atikkamitvā vattabbo
suññatāpaṭisaṃyutto dukkhapatiṭṭhattā gambhīro. Lokuttaro accantatirokkhattā
gūḷho. Aniccatādiko ghanādīhi paṭicchannattā paṭicchanno. Apacuravohārena
vattabbo yathārutaṃ aggahetvā adhippāyassa netabbato neyyo. Pacuravohārena
vattabbo vacanamatteneva adhippāyassa nītattā nīto.

Suparisuddhasīlasamādhivipassanattho tadanḡavikkhambhanavasena vajjavirahitattā
anavajjo. Kilesasamucchedanato ariyamaggaṭtho nakkilesa. Kilesapaṭippassaddhattā
ariyaphalattho vodāno. Saṅkhatāsaṅkhatesu aggadhammattā nibbānaṃ paramattho.

Parivattatīti buddhañāṇassa visayabhāvato abahibhūtattā antobuddhañāṇe byāpitvā vā samantā vā alaṅkaritvā vā visesena vā vattati.

“Sabbam kāyakamma”ntiādīhi bhagavato ñāṇavisayataṃ dasseti. Ñāṇanuparivattīti ñāṇam anuparivatti, ñāṇavirahitaṃ na hotīti attho. Appaṭihatanti nirāvaraṇataṃ dasseti. Puna sabbaññutaṃ upamāya sādhetukāmo “yāvataka”ntiādimāha. Tattha jānitabbanti neyyaṃ. Neyyapariyanto neyyāvasānamassa atthīti neyyapariyantikaṃ. Asabbaññūnaṃ pana neyyāvasānameva natthi. Ñāṇapariyantikepi eseva nayo. Purimayamake vuttatthameva iminā yamakena visesetvā dasseti, tatiyayamakena paṭisedhavasena niyamevā dasseti. Ettha ca neyyaṃ ñāṇassa pathattā neyyapatho. Aññaṃaññaṃpariyantaṭṭhāyinoti neyyaṃca ñāṇaṃca khepetvā ṭhānato aññaṃaññaṃ pariyante ṭhānasīlā.

Āvajjanapaṭibaddhāti manodvārāvajjanāyattā, āvajjitānantarameva jānātīti attho. Ākaṅkhaapaṭibaddhāti ruciāyattā, āvajjanānantaram javanañāṇena jānātīti attho. Itarāni dve padāni imesaṃ dvinnam padānaṃ yathākkamena atthappakāsanattham vuttāni. Āsayam jānātīti ettha āsayanti nissayanti etthāti āsayo, micchādiṭṭhiyā sammādiṭṭhiyā kāmādīhi nekkhammādīhi vā paribhāvitassa santānassetam adhivacanaṃ. Sattasantānaṃ anusenti anupavattentīti anusayā, thāmagatānaṃ kāmārāgādīnaṃva etaṃ adhivacanaṃ. Anusayaṃ jānātīti anusayakathā heṭṭhā vuttāyeva.

Caritanti pubbe katakusalākusalakammaṃ. Adhimuttinti sampati kusale akusale vā cittavosaggo. Apparajakkheti paññāmaye akkhamhi appaṃ rāgādirajo etesanti apparajakkhā. Appaṃ rāgādirajo etesanti vā apparajakkhā, te apparajakkhe. Mahārajakkheti ñāṇamaye akkhamhi mahantaṃ rāgādirajo etesanti mahārajakkhā. Mahantaṃ rāgādirajo etesanti vā mahārajakkhā, te mahārajakkhe. Tikkhindriye mudindriyeti tikkhāni saddhādīni indriyāni etesanti tikkhindriyā. Mudūni saddhādīni indriyāni etesanti mudindriyā. Svākāre dvākāreti sundarā saddhādayo ākāra koṭṭhāsā etesanti svākārā. Kucchitā garahitā asaddhādayo ākāra koṭṭhāsā etesanti dvākārā. Suviññāpaye duviññāpayeti ye kathitaṃ kāraṇaṃ sallakkhenti sukhena sakkā honti viññāpetum, te suviññāpayā. Tabbiparītā duviññāpayā. Bhabbābhabbete bhabbe ca abhabbe ca. Ariyāya jātīyā bhavanti jāyantīti bhabbā. Vattamānasamīpe vattamānavacanaṃ. Bhavissanti jāyissanti vāti bhabbā, bhājanabhūtāti attho. Ye ariyamaggapaṭivedhassa anucchavikā upanissayasampannā, te bhabbā. Vuttaṭṭipakkhā abhabbā.

Satte pajānātīti rūpādike ārammaṇe lagge laggite satte pajānāti. Sadevako lokoti saha devehi sadevako. Saha mārena samārako. Saha brahmunā sabrahmako. Saha samaṇabrāhmaṇehi sassamaṇabrāhmaṇī. Pajātattā pajā. Saha devamanussehi sadevamanussā. “Pajā”ti sattalokassa pariyāyavacanametam. Tattha sadevakavacanena pañcakāmāvacaradevaggahaṇaṃ, samārakavacanena chaṭṭhakāmāvacaradevaggahaṇaṃ. Sabrahmakavacanena brahmakāyikādibrahmaggahaṇaṃ. Sassamaṇabrāhmaṇīvacanena sāsanassa paccatthikapaccāmittasamaṇabrāhmaṇaggahaṇaṃ samitapāpabāhitaṭṭhāpasamaṇabrāhmaṇaggahaṇaṃca. Pajāvacanena sattalokaggahaṇaṃ. Sadevamanussavacanena sammutidevaavasesamanussaggahaṇaṃ. Evamettha tīhi padehi okāsaloko. Dvīhi pajāvasena sattaloko gahitoti veditabbo.

Aparo nayo - sadevakaggahaṇena arūpāvacaraloko gahito, samārakaggahaṇena chakāmāvacaraloko, sabrahmakaggahaṇena rūpāvacarabrahmaloko, sassamaṇabrāhmaṇādiggahaṇena catuparisavasena sammutidevehi vā saha manussaloko, avasesasabbasattaloko vā. Api cettha sadevakavacanena ukkaṭṭhaparicchedato sabbassapi lokassa antobuddhañāṇe parivattanabhāvaṃ sādheti. Tato yesaṃ siyā “māro mahānubhāvo chakāmāvacarissaro vasavattī, kiṃ sopi antobuddhañāṇe parivattatī”ti. Tesāṃ vimatiṃ vidhamento “samārako”ti āha. Yesaṃ pana siyā “brahmā mahānubhāvo, ekaṅguliyā ekasmiṃ cakkavāḷasahassee ālokaṃ pharati. Dvīhi...pe... dasahi aṅgulīhi dasasu cakkavāḷasahassee ālokaṃ pharati, anuttarañca jhānasamāpattisukhaṃ paṭisaṃvedeti, kiṃ sopi antobuddhañāṇe parivattatī”ti. Tesāṃ vimatiṃ vidhamento “sabhramako”ti āha. Tato yesaṃ siyā “puṭhū samaṇabrāhmaṇā sāsanaṃ paccatthikā, kiṃ tepi antobuddhañāṇe parivattantī”ti. Tesāṃ vimatiṃ vidhamento “sassamaṇabrāhmaṇī pajā”ti āha.

Evaṃ ukkaṭṭhānaṃ antobuddhañāṇe parivattanabhāvaṃ pakāsetvā atha sammutideve avasesamanusse ca upādāya ukkaṭṭhaparicchedavasena sesasattalokassa antobuddhañāṇe parivattanabhāvaṃ pakāseto “sadevamanussā”ti āha. Ayamettha anusandhikkamo. Porāṇā panāhu “sadevakoti devatāhi saddhiṃ avasesaloko. Samārakoti mārena saddhiṃ avasesaloko. Sabrahmakoti brahmehi saddhiṃ avasesaloko. Evaṃ sabbepi tibhavūpage satte tīhākārehi tīsu padesu pakkhipitvā puna dvīhākārehi pariyādātum ‘sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā’ti vuttaṃ. Evaṃ pañcahi padehi tena tena ākārena tedhātukameva pariyādinnaṃ hotī”ti.

Antamasoti uparimantena. Timitimiṅgalanti ettha timi nāma ekā macchajāti, timiṃ gilituṃ samatthā tato mahantasaṃrā timitiṅgalā nāma ekā macchajāti, timiṅgalampi gilituṃ samatthā pañcayojanasatikasaṃrā timitimiṅgalā nāma ekā macchajāti. Idha jātiggahaṇena ekavacanāṃ katanti veditabbaṃ. Garuḷaṃ venateyyanti ettha garuḷoti jātivasena nāmaṃ. Venateyyoti gottavasena. Padeseti ekadese. Sāriputtasamāti sabbabuddhānaṃ dhammasenāpatitthere gahetvā vuttanti veditabbaṃ. Sesasāvakā hi paññāya dhammasenāpatittherena samā nāma natthi. Yathāha - “etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ mahāpaññānaṃ yadidaṃ sāriputto”ti. Aṭṭhakathāyañca vuttaṃ -

“Lokaṇāthaṃ ṭhapetvāna, ye caññe santi paṇino;
Paññāya sāriputtassa, kamaṃ nāgghanti soḷasi”nti.

Pharivāti buddhañāṇaṃ sabbadevamanussānampi paññaṃ pāpuṇitvā ṭhānato tesāṃ paññaṃ pharivā byāpitvā tiṭṭhati. Abhibhavitvāti sabbadevamanussānampi paññaṃ atikkamitvā, tesāṃ avisayabhūtaṃ sabbāṃ neyyaṃ abhibhavitvā tiṭṭhatīti attho.

Paṭisaṃbhidāyaṃ pana “atighaṃsitvā”ti pāṭho, ghaṃsitvā tuditvāti attho. Yepi tetiādīhi evaṃ pharivā abhibhavitvā ṭhānassa paccakkhakāraṇaṃ dasseti. Tattha paṇḍitāti paṇḍiccena samannāgatā. Nipuṇāti saṇhasukhumabuddhino sukhome atthantare paṭivijjhanasamatthā. Kataparappavādāti viññātaparappavādā ceva parehi saddhiṃ katavādaparicayaṃ ca. Vāavedhirūpāti vāavedhidhanuggahasadisā. Vo bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatānīti vāavedhī viya vālaṃ sukhumānīpi paresāṃ diṭṭhigamanāni attano paññāgamanena bhindantā viya carantīti attho. Atha vā “gūthagataṃ muttagata”ntiādīsu viya paññā eva

paññāgatam. Diṭṭhiyo eva diṭṭhigatāni. Pañhe abhisankharitvā abhisankharitvāti dvipadampi tipadampi catupadampi puccham racayitvā tesam pañhānam atibahukattā sabbasaṅgahattham dvikkhattum vuttam. Gūḷhāni ca paṭicchannāni ca atthajātānīti pāṭhaseso. Tesam tathā vinayam disvā attanā abhisankhataṃ pañham pucchantīti evam bhagavatā adhippetattā pañham pucchanti. Aññesam pana pucchāya okāsameva adatvā bhagavā upasaṅkamantānam dhammam deseti. Yathāha -

“Te pañham abhisankharonti ‘imam mayam pañham samaṇam gotamam upasaṅkamitvā pucchissāma, sace no samaṇo gotamo evam puṭṭho evam byākarissati, evamassa mayam vādam āropessāma, evam cepi no puṭṭho evam byākarissati, evampissa mayam vādam āropessāmā’ti. Te suṇanti ‘samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭo’ti. Te yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamanti. Te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahamseti. Te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahamsitā na ceva samaṇam gotamam pañham pucchanti, kutossa vādam āropessanti, aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjantī’ti.

Kasmā pañhe na pucchantīti ce? Bhagavā kira parisamajjhe dhammam desento parisāya ajjhāsayaṃ oloketi, tato passati “ime paṇḍitā gūḷham rahassaṃ pañham ovaṭṭikasāraṃ katvā āgatā’ti. So tehi apuṭṭhoyeva “pañhapucchāya ettakā dosā, vissajjane ettakā, atthe, pade, akkhare ettakāti; imam pañham pucchanto evam puccheyya, vissajjento evam vissajjeyyā’ti; iti ovaṭṭikasāraṃ katvā ānīte pañhe dhammakathāya antare pakkhipitvā dasseti. Te paṇḍitā “seyyā vata no, ye mayam ime pañhe na pucchimhā. Sacepi mayam puccheyyāma, appaṭiṭṭhite no katvā samaṇo gotamo khippeyyā’ti attamanā bhavanti.

Api ca buddhā nāma dhammam desentā parisam mettāya pharanti. Mettāpharaṇena dasabalesu mahājanassa cittaṃ pasīdati. Buddhā nāma rūpaggappattā honti dassanasampannā madhurassarā mudujivhā suphusitadantāvaraṇā, amatena hadayaṃ siṅcantā viya dhammam kathenti. Tatra nesaṃ mettāpharaṇena pasannacittānam evam hoti - “evarūpaṃ advejjhakathaṃ amoghakathaṃ niyyānikakathaṃ kathentena bhagavatā saddhiṃ na sakkhissāma paccanīkaggāham gaṇḍhitu”nti attano pasannabhāveneva pañhe na pucchantīti.

Kathitā vissajjitā vāti “evam tumhe pucchathā’ti apucchitapañhānam uccāraṇena te pañhā bhagavatā kathitā eva honti. Yathā ca te vissajjetabbā, tathā vissajjitā eva honti. Niddiṭṭhakāraṇāti iminā kāraṇena iminā hetunā evam hontīti evam sahetukaṃ katvā vissajjanena bhagavatā niddiṭṭhakāraṇā eva honti te pañhā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjantīti khattiyapaṇḍitādayo bhagavato pañhavissajjaneneva bhagavato samīpe khittakā pakkhittakā sampajjanti; sāvakā vā sampajjanti, upāsakā vāti attho; sāvakasampattiṃ vā pāpuṇanti, upāsakasampattiṃ vāti vuttam hoti. Athāti anantaratthe, tesam upakkhittakasampattisamanantaram evāti attho. Tatthāti tasmim ṭhāne, tasmim adhikāre vā. Atirocatīti ativiya jotati pakāsati. Yadidaṃ paññāyāti yāyam bhagavato paññā, tāya paññāya bhagavāva atirocatīti attho. Iti-saddo kāraṇattho, iminā kāraṇenāti attho. Sesam sabbattha pākāṭamevāti.

Saddhammapajjotikāya mahāniddeṣaṭṭhakathāya

Pasūrasuttaniddesavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση. 8. Σχόλια για την επεξήγηση της ομιλίας στον Πασούρα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org